

Het Vijftiende Internationale Ornithologische Congres 's-Gravenhage, 30 augustus tot 5 september 1970

Door J. Wattel

Het Vijftiende Internationale Ornithologische Congres (I.O.C.) behoort tot het verleden. In de zalen van het imposante Congresgebouw vinden nu weer andere vergaderingen plaats. Van zondag 30 augustus tot zaterdag 5 september waren hier ruim 800 ornithologen uit ongeveer 45 landen bijeen om te luisteren en te kijken naar het resultaat van elkaars onderzoek en te discussiëren over hun studie. Vier jaar van intensieve voorbereidingen door het Nederlands Ornithologisch Congres Comité, de organisatorische staf van het Congresgebouw en vooral de Secretaris-Generaal, Prof. Dr. K. H. Voous, vonden hun bekroning in een week van intensieve ornithologische activiteit.

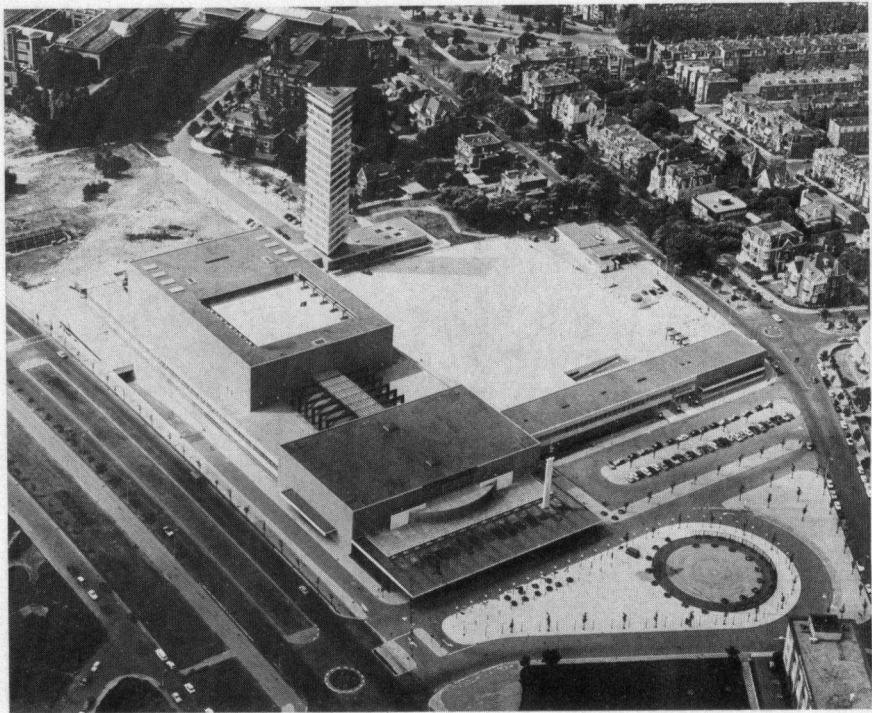
Ornithologische congressen worden al sedert 1884 gehouden. Op het eerste congres in Wenen waren hoofdzakelijk Duitstalige ornithologen aanwezig. Op het tweede congres (Budapest, 1891), georganiseerd door de energieke Hongaar Otto Herman, was er ook een delegatie uit Engeland. Daarna volgden congressen te Parijs (1900), Londen (1905), Berlijn (1910), Kopenhagen (1926), Amsterdam (1930), Oxford (1934), Rouaan (1938), Uppsala (1950), Bazel (1954), Helsinki (1958), Ithaca, N.Y. (1962) en Oxford (1966). Het vijftiende congres was dus het tweede in Nederland. In 1930 was Prof. Dr. E. Lönnberg uit Stockholm President en Prof. Dr. L. F. De Beaufort Secretaris-Generaal. Gedurende de eerste jaren van voorbereiding voor het vijftiende I.O.C. fungeerde Prof. Dr. N. Tinbergen uit Oxford als President. Hij zag zich echter genoodzaakt af te treden en werd opgevolgd door Prof. Dr. F. Salomonsen uit Kopenhagen. Op 30 augustus werd het congres officieel geopend door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen Dr. G. H. Veringa. Burgemeester V. G. M. Marijnen sprak woorden van welkom namens de gemeente 's-Gravenhage, Dr. K. Waldeck, voorzitter van de N.O.U. namens de Nederlandse ornithologen.

Een congres als dit heeft drie belangrijke functies. Tijdens de lezingen en door middel van films worden meer of minder uitgewerkte onderzoeken in de openbaarheid gebracht, in allerlei formele en informele vergaderingen worden organisatorische problemen besproken, en last but not least in de „wandelingen” en in de eetzaal worden contacten gelegd, vriendschappen gesloten of hernieuwd en allerlei wetenschappelijke of gewoon maar leuke dingen over vogels verteld en bepraat. De persoonlijke contacten tussen de officiële zittingen zijn niet in een of ander rapport te verwerken, maar zijn niettemin bepalend voor het welslagen van een congres. De toekomst zal moeten leren of het congres in Den Haag in dit opzicht geslaagd is. Tijdens de congresweek had het er in elk geval de schijn van, dat de uit-

stekende gelegenheid, die het Congresgebouw voor deze informele contacten bood, ten volle werd benut. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat werd op allerlei plaatsen in het gebouw levendig gediscussieerd.

Het lezingenprogramma was in twee groepen verdeeld. De ochtend werd steeds besteed aan plenaire zittingen, die het karakter hadden van symposia over een duidelijk omschreven onderwerp, zoals bijvoorbeeld de oecologie van ruigpoothoenders of de ontwikkeling van het gedrag bij vogels. In de middag was er een ruime keuze van lezingen in zes à zeven secties. In totaal werden bijna 180 lezingen gehouden.

Een bijzonder actueel onderwerp kwam op zaterdagmorgen aan de orde. In deze zitting werden de resultaten meegedeeld van recent onderzoek naar de belasting van de avifauna met bestrijdingsmiddelen en andere persistente vergiften. Gegevens uit Europa, Amerika en Afrika toonden aan, dat het

Het Nederlands Congresgebouw te Den Haag in vogelvlucht

probleem wereldwijd is geworden, maar ook dat allerlei plaatselijke variaties en verschillen in gevoeligheid tussen de diverse vogelsoorten het trekken van simpele, algemeen geldende conclusie niet toelaten. Duidelijk werd wel, dat niet ten onrechte van een groeiende dreiging werd gesproken. In verschillende bijdragen aan de discussie, die 's middags werd gehouden, klonk ernstige ongerustheid door. De beschermheer van het congres, Z.K.H. Prins Bernhard, woonde een deel van deze zitting bij en wees in

zijn slotwoord nadrukkelijk op de grote verantwoordelijkheid, die de mensen opzichte van de hem omringende natuur draagt.

De avonden van de congresdagen waren gewijd aan de vertoning van vogelfilms. Sommige daarvan muntten uit door hun uitstekende kwaliteit als film. Zonder andere te kort te doen kunnen in dit verband genoemd worden „Signals for survival” van N. Tinbergen en H. Falkus, een film over het gedrag van kleine mantelmeeuwen, en „Baobab: portrait of a tree” van Alan Root, waarin het dierenleven rondom een baobab in de Afrikaanse savanne in beeld werd gebracht. De scènes binnen in het dichtgemetselde nest van een kleine neushoornvogel behoren tot het meest verrassende dat op het gebied van vogels is gefilmd. De film „Penguin city” van W. L. Sladen over het leven van de Adelie pinguin maakte indruk door de weergave van de onvoorstelbaar moeilijke omstandigheden, waaronder deze vogels in hun antarctische broedgebied leven. In het algemeen was het peil van de films hoog. Enkele van de vertoonde films waren speciaal ter gelegenheid van het Europese Natuurbeschermingsjaar gemaakt.

Op woensdag werden er excursies gehouden, tegelijk ontspanning en een goede gelegenheid om met de Nederlandse vogelwereld kennis te maken. Vooral voor mensen uit andere werelddelen kon dat soms een flinke aanvulling van hun „life-list” betekenen. Het weer op de excursiedag was goed en het aantal waargenomen vogels zeer behoorlijk voor de tijd van het jaar. Veel indruk maakte de vogelrijkdom van Texel, Zuidelijk Flevoland en het Deltagebied. Ongeveer 70 ornithologen hadden de kans gegrepen om nog met de Biesbosch in zijn natuurlijke staat kennis te maken; ze vingden zelfs een glimp op van de kwak! Het gezelschap, dat naar het Verdronken Land van Saaftinge was gereisd ervoer hoe snel de vloed daar kan opkomen. Op een gegeven moment stroomden de laarzen vol en toen duurde het nog een heel poosje voor de deelnemers aan de excursie veilig en wel aan boord van het excursieschip waren. Een tocht naar de Hoge Veluwe bood wel een goede kans om het mooie landschap daar te zien en de schilderijen in het Rijksmuseum Kröller-Müller, maar veel vogels werden niet waargenomen. Tijdens het congres waren in het congresgebouw een aantal tentoonstellingen ingericht. In twee zalen exposeerden 13 kunstenaars schilderwerk en grafiek, geïnspireerd op vogels. Elders waren bijna 200 vogelfoto's te zien, geselecteerd uit de inzendingen van een vogelfotowedstrijd. Enkele opnamen van A. Burdet uit 1915 en 1916 tussen de hedendaagse foto's illustreerden aardig de spectaculaire groei in technische mogelijkheden op fotografisch gebied. In de wandelgangen van de grote congreszaal waren een twintigtal portretten gehangen van ornithologen uit het verleden. Daarnaast waren er nog enkele kleinere exposities: oude en nieuwe illustraties van vogelboeken, oude vogelvangst-attributen, een maquette van een eendenkooi. In het Museum voor het Onderwijs was ter gelegenheid van het congres een tentoonstelling georganiseerd, die een beeld gaf van het ornithologisch onderzoek, dat in Nederland wordt verricht.

Het congres werd zaterdagmiddag door Prof. Salomonsen gesloten. Deze deelde mee, dat het zestiende congres in 1974 in Australië zal worden ge-

houden, voor de tweede maal buiten Europa en voor het eerste op het zuidelijk halfrond. Ruim de helft van de congresleden bleef nog tot laat in de avond in het Congresgebouw om daar het gezellige slotfeest mee te maken. Naast alle wetenschappelijk belangrijke gebeurtenissen zal hun ook de polonaise door het gehele gebouw, met een boerenkapel voorop, nog lang bijblijven.

- *Drs. J. Wattel, Zoölogisch Museum, Plantage Middenlaan 53, Amsterdam C.*

Draagt de houtsnip haar jong?

In september gaf de Bols Snippen Club bovengenoemde prachtige brochure uit en wel ter gelegenheid van het feit dat de Erven Lucas Bols, na bijna 400 jaar, haar nieuwe distilleerderij en hoofdkantoor te Nieuw-Vennep in gebruik neemt. Deze club, die in 1949 werd opgericht en thans meer dan 2000 leden telt uit 19 landen, hoopt aldus de kennis omtrent de houtsnip te vergroten.

Uit acht verschillende landen werden op een enquête in totaal 73 positieve waarnemingen ontvangen en door J. Antonisse bewerkt. De brochure is in vier talen en verlicht met twee illustraties.

Een korte samenvatting van de verkregen gegevens is:

1. Het door de lucht dragen van het jong door de houtsnip mag bewezen worden geacht.
2. Bij de Amerikaanse houtsnip schijnt dit transport minder vaak voor te komen.
3. Bij het transport wordt het jong als regel dicht tegen de buik tussen de poten geklemd.
4. Variaties komen voor. O.m. worden in zeldzame gevallen één of meer jongen op de rug gedragen.
5. De houtsnip draagt de jongen van elke grootte, zowel donsjongen als bijna volgroeide exemplaren.
6. De houtsnip transporteert het gehele broedsel en niet slechts één jong.
7. Het verplaatsen van de jonge vogels is niet altijd het gevolg van een directe bedreiging.

Van de 31 pagina's is elke kwart pagina voor elk der vier talen (Nederlands, Frans, Duits en Engels) gebruikt. Het boekje is m.i. mede een gevolg van het steeds meer nader tot elkaar komen van vogelbeschermers en jagers.

Zolang de voorraad strekt wordt de brochure op aanvraag aan belangstellenden toegezonden. Aanvragen dienen gericht te worden aan: Bols Snippen Club, Postbus 1575, Amsterdam.

J.T.

Huiszwaluwen — voer voor ethologen

Gelijk bekend deponeren jonge huiszwaluwen hun uitwerpselen over de rand van het nest, waartoe zij zich, als zij met de kopjes boven de rand naar de oude vogels zitten uitkijken, een halve slag moeten omdraaien. Men is geneigd dit als een ingeboren manier van doen te beschouwen, waarvan niet afgeweken kan worden.

Dat dit laatste echter geenszins het geval is bleek mij begin augustus 1970 bij een nest met drie bijna volwassen jongen. Onder in het nest, ongeveer in het midden, was een gat ontstaan, waardoor de achterlijfjes van de jongen die over de bovenrand zaten uit te kijken goed zichtbaar waren. Ik was benieuwd of zij, ondanks de aanwezigheid van een „gemak”, toch de gebruikelijke wijze van defaeceren zouden volgen. Daarvan was echter geen sprake: zij scharrelden in achterwaartse richting iets naar beneden tot de anus boven het gat was en deden zo hun behoefte. Voer voor ethologen?

- *W. L. Leclercq, Van Nagell-iaan 15, Doorn*